

WADIUM W PZP

PLUS PRZYDATNE CHECKLISTY



FUNKCJA I CHARAKTER WADIUM

Wadium (bid bond) jest fakultatywną instytucją prawa zamówień publicznych. Zgodnie z art. 97 ust. 1 PZP zamawiający może, ale nie musi żądać od wykonawców zabezpieczenia oferty w formie wadium. Jego funkcją jest ochrona zamawiającego przed skutkami wybrania oferty złożonej przez wykonawcę, który następnie nie wywiąże się z obowiązku podpisania umowy lub przedłożenia wymaganych dokumentów. Dzięki wadium zamawiający minimalizuje ryzyko, a wykonawca wykazuje powagę swojego zamiaru.

WARTOŚĆ WADIUM

- Dobrowolność oraz maksymalna wysokość – zamawiający może wymagać wadium, ale jego wartość nie może przekroczyć 3 % wartości zamówienia lub części zamówienia (przy zamówieniach poniżej progów unijnych 1,5 %). W przypadku zamówień dzielonych na części wadium ustala się oddzielnie dla każdej części.
- Czas trwania – wadium musi być utrzymane nieprzerwanie do upływu terminu związania ofertą. Gdy zamawiający przedłuży ten termin, powinien żądać odpowiednio przedłużenia ważności wadium lub wniesienia nowego.

FORMY WNIESIENIA

Ustawodawca wprowadził zamknięty katalog dopuszczalnych form wadium:

Pieniądz – wpłata przelewem na rachunek zamawiającego; musi zostać zaksięgowana na jego rachunku najpóźniej w dniu i godzinie składania ofert. Ustawodawca nie przewiduje wpłaty gotówkowej do kasy. Wykonawca ponosi ryzyko terminowego księgowania przelewu.

Gwarancja bankowa – bezwarunkowa i płatna na pierwsze żądanie; dokument gwarancji powinien być złożony w oryginale w postaci elektronicznej (podpisany kwalifikowanym podpisem elektronicznym).

Gwarancja ubezpieczeniowa – na podobnych zasadach jak gwarancja bankowa.

Poręczenie udzielone przez podmiot, o którym mowa w art. 6b ust. 5 pkt 2 ustawy o PARP – poręczenie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości lub innego uprawnionego podmiotu.

Wadium może być wniesione w jednej lub kilku formach, o ile łączna wartość odpowiada wymaganiom zamawiającego. Wadium nie może być wniesione w żadnych innych formach – m.in. w papierach wartościowych, wekslach czy poprzez potrącenie.

WPŁATA WADIUM

Moment wniesienia – środki pieniężne muszą być zaksięgowane na rachunku zamawiającego przed upływem terminu składania ofert. W przypadku gwarancji lub poręczenia, dokument w formie elektronicznej musi być załączony do oferty. Brak skutecznego wniesienia wadium w terminie jest podstawą odrzucenia oferty, przy czym nie ma możliwości uzupełnienia tego braku. Według praktyków bankowe przelewy powinny być wykonywane z odpowiednim wyprzedzeniem – standardowe przelewy mogą nie dotrzeć w tym samym dniu z uwagi na godziny sesji międzybankowych, dlatego zaleca się korzystanie z przelewów natychmiastowych.

Oznaczenie wpłaty – wpłatę może uiścić sam wykonawca lub inna osoba/firma. Przepisy nie zabraniają, by wadium wniósł podmiot trzeci,

pod warunkiem że płatność jasno wskazuje, jaką ofertę zabezpiecza. W praktyce pojawiły się spory, gdy przelew został dokonany przez inną firmę, a zamawiający miał wątpliwości co do przyporządkowania. Krajowa Izba Odwoławcza (KIO) dopuszcza uzasadnienie takiej sytuacji przez wykonawcę (np. oświadczenie, że wpłaty dokonał w jego imieniu inny podmiot), ale brak wyjaśnień może prowadzić do odrzucenia oferty.

Waluta – wadium może być wniesione w walucie obcej. Wartość w złotych jest ustalana według średniego kursu NBP z dnia ogłoszenia przetargu; ryzyko kursowe ponosi wykonawca.

ZWROT WADIUM

Termin i automatyczny zwrot – zamawiający zwraca wadium wszystkim wykonawcom niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu 7 dni od wystąpienia jednej z okoliczności: upływ terminu związania ofertą, podpisanie umowy, unieważnienie postępowania.

Zwrot na wniosek – wykonawca może żądać zwrotu wadium (wraz z odsetkami, pomniejszonymi o koszty prowadzenia rachunku) jeżeli:

- 1) wycofał ofertę przed terminem jej składania;
- 2) jego oferta została odrzucona;
- 3) zakończono postępowanie wybierając inną ofertę, o ile jego oferta nie została wybrana.

Wtedy zamawiający ma 7 dni na dokonanie zwrotu.

Sposób zwrotu – w przypadku wadium pieniężnego zwrot następuje na rachunek bankowy wykonawcy. Jeżeli wadium było gwarancją lub poręczeniem, zamawiający zwraca oryginał dokumentu elektronicznego poprzez złożenie oświadczenia o zwolnieniu wadium.

ZATRZYMANIE WADIUM

Zamawiający może zatrzymać wadium tylko w przypadkach enumeratywnie wymienionych w art. 98 ust. 6 PZP. Obejmują one sytuacje, gdy wykonawca:

Nie przedstawi wymaganych dokumentów lub oświadczeń – jeżeli mimo wezwania do uzupełnienia w trybie art. 128 ust. 1 PZP wykonawca nie złoży dokumentów potwierdzających spełnianie warunków udziału lub brak podstaw wykluczenia i uniemożliwi

tym samym wybór jego oferty. KIO doprecyzowała, że zatrzymanie wadium jest dopuszczalne wyłącznie przy celowym działaniu wykonawcy; nie może wynikać z domniemań czy błędów zamawiającego.

Odmówił podpisania umowy w sprawie zamówienia publicznego – bez uzasadnionej przyczyny.

Nie wniósł wymaganego zabezpieczenia należytego wykonania umowy – w terminie przewidzianym w ustawie.

Zatrzymanie wadium stanowi sankcję i musi być poprzedzone staranną analizą przesłanek – zamawiający nie może dowolnie interpretować zachowań wykonawcy jako opóźnień czy złej woli.

NAJCZĘSTSZE PROBLEMY PRAKTYCZNE

Moment księgowania środków

Zgodnie z art. 97 ust. 8 PZP decyduje chwila uznania rachunku bankowego zamawiającego, a nie moment zlecenia przelewu. W praktyce banki rozliczają przelewy w określonych sesjach; wykonawca może złożyć przelew w terminie, ale jeśli środki trafiają na konto po upływie terminu składania ofert, wadium uznaje się za wniesione po terminie. Eksperti radzą korzystać z przelewów natychmiastowych lub przysłać środki z odpowiednim wyprzedzeniem. Wysoka uwaga na godziny graniczne sesji bankowych jest konieczna.

Wadium wniesione przez osobę trzecią

Ustawa nie nakazuje, by środki pochodziły z rachunku wykonawcy. W orzecznictwie KIO dopuszczono możliwość wniesienia wadium przez inny podmiot, jeśli można jednoznacznie ustalić, jaką ofertę zabezpiecza. Problemy pojawiają się, gdy nazwisko lub firma wpłacającego nie odpowiada wykonawcy, a brak jest dodatkowych wyjaśnień. Zamawiający powinien żądać wyjaśnień, lecz musi rozważyć, czy brak wyjaśnienia nie dyskwalifikuje oferty.

Konsorcja a treść gwarancji

Przy gwarancjach bankowych/ubezpieczeniowych składanych przez konsorcja, gwarancja powinna obejmować wszystkich członków lub przynajmniej wskazywać lidera działającego w imieniu konsorcjum. Gwarancja wystawiona wyłącznie na jednego partnera może nie zabezpieczać

wszystkich uczestników i może skutkować odrzuceniem oferty.

Czas obowiązywania gwarancji

Wadium musi obejmować cały okres związania ofertą. Jeżeli zamawiający przedłuży ten okres, wykonawca powinien przedłużyć ważność gwarancji albo przedłożyć nowe wadium. Gwarancja, której termin kończy się wcześniej niż termin związania ofertą, jest nieskuteczna. Umieszczenie w gwarancji niewłaściwego terminu lub brak zapisu o automatycznym przedłużeniu może prowadzić do odrzucenia oferty.

Wadium pieniężne a rachunek bankowy

Zdarza się, że wykonawcy dokonują jednocześnie kilku przelewów (np. opłacają różne opłaty) i mylą tytuły przelewu, przez co zamawiający ma trudności ze zidentyfikowaniem wadium. Zaleca się precyzyjne oznaczenie przelewu (numer postępowania, nazwa wykonawcy). Nie ma obowiązku przesyłania potwierdzenia przelewu, ale może ono pomóc w razie wątpliwości.

Przedłużenie terminu związania ofertą

Jeżeli wykonawca nie przedłuży ważności wadium albo nie wniesie nowego przedłużonego wadium, jego oferta podlega odrzuceniu.

Zaliczenie wadium z poprzedniego postępowania

Orzecznictwo KIO dopuszcza możliwość przeniesienia wadium z jednego postępowania do innego, o ile spełnione są warunki: wcześniejsze postępowanie jest w fazie, w której wadium podlega zwrotowi; wykonawca złoży wniosek do zamawiającego o zaliczenie wadium na poczet nowego postępowania i wniosek ten dotrze przed upływem terminu na wniesienie wadium; a kwota wadium jest wystarczająca. Takie rozwiązanie nie zostało jednak wprost uregulowane w ustawie – stosuje się je ostrożnie i wymaga dobrej komunikacji z zamawiającym.

Retencja wadium (zatrzymanie)

Zamawiający może zatrzymać wadium tylko w enumeratywnie wskazanych przypadkach. W praktyce pojawiają się wątpliwości, kiedy wykonawca celowo nie dostarczył dokumentów i czy można mu przypisać złą wolę. W orzeczeniu z 2024 r. KIO zwróciła uwagę, że zatrzymanie wadium jest możliwe jedynie, gdy wina wykonawcy jest oczywista; zamawiający nie może w sposób automatyczny zatrzymać wadium, gdy wykonawca nie przedłożył oświadczenia, jeżeli nie wykazano jego winy.

CHECLISTA

DLA WYKONAWCÓW

KROKI	KLUCZOWE DZIAŁANIA
Sprawdź SWZ/ogłoszenie	Ustal, czy zamawiający wymaga wadium, jego wysokość (max 3 % wartości zamówienia lub 1,5 % poniżej progów) oraz termin związania ofertą.
Wybierz formę wadium	Wybierz jedną lub kilka dopuszczalnych form (pieniądz, gwarancja bankowa, gwarancja ubezpieczeniowa, poręczenie PARP). Upewnij się, że gwarancja jest bezwarunkowa i płatna na pierwsze żądanie.
Zaplanuj przelew	Przy wadium pieniężnym wykonaj przelew z odpowiednim wyprzedzeniem. Sprawdź godziny sesji bankowych i w razie potrzeby skorzystaj z przelewu natychmiastowego. W tytule przelewu podaj numer postępowania i nazwę wykonawcy.
Przygotuj gwarancję	Jeśli wybierasz gwarancję, upewnij się, że obejmuje cały okres związania ofertą (z ewentualną klauzulą przedłużenia), zawiera dane wszystkich członków konsorcjum oraz jest podpisana kwalifikowanym podpisem elektronicznym.
Wyślij wadium na czas	Wpłać środki lub dołącz dokument gwarancji do oferty tak, aby zostały zaksięgowane lub złożone przed upływem terminu składania ofert. Brak skutecznego wniesienia wadium w terminie skutkuje odrzuceniem oferty.
Monitoruj terminy	Pilnuj terminu związania ofertą i obserwuj, czy zamawiający go nie przedłuża. W razie przedłużenia złóż nowe lub przedłużone wadium.
Złóż wniosek o zaliczenie wadium (opcjonalnie)	Jeżeli zamierzasz wykorzystać wadium z poprzedniego postępowania, złóż wniosek do zamawiającego przed upływem terminu składania ofert i upewnij się, że poprzednie wadium jest zwracane.
Przechowuj dokumenty	Przechowuj potwierdzenie przelewu i kopie gwarancji. W razie wątpliwości zamawiającego będą one dowodem na prawidłowe wniesienie wadium.

CHECLISTA

DLA ZAMAWIAJĄCYCH

KROKI	KLUCZOWE DZIAŁANIA
Ustal zasadność wymagania wadium	Rozważ, czy wadium jest potrzebne, i określ jego wysokość (zgodnie z limitami ustawowymi). Określ też formy, w których może być wniesione.
Precyzyjnie opisz warunki	W dokumentacji postępowania wskaż numer rachunku, termin składania ofert oraz wymagania dotyczące formy gwarancji (bezwarunkowa, płatna na pierwsze żądanie, podpis elektroniczny).
Kontroluj wpływ środków	W dniu składania ofert sprawdź, czy wadium pieniężne zostało zaksięgowane na rachunku. Jeżeli bank nie wskazuje dokładnej godziny, zweryfikuj datę i ewentualnie poproś wykonawcę o wyjaśnienia.
Ocena gwarancji	Sprawdź, czy gwarancja została złożona w oryginale w formie elektronicznej, obejmuje prawidłowy okres oraz wszystkie podmioty konsorcjum.
Wyjaśniaj wątpliwości	W razie wątpliwości co do tożsamości wpłacającego lub treści gwarancji poproś wykonawcę o wyjaśnienia. Prawo dopuszcza, by inny podmiot wniósł wadium w imieniu wykonawcy, o ile można to ustalić.
Zwracaj wadium terminowo	Po zaistnieniu przesłanek zwrotu (upływ związania ofertą, podpisanie umowy, unieważnienie) zwróć wadium w ciągu 7 dni. Na żądanie wykonawcy zwróć wadium, gdy wycofał ofertę przed terminem, jego oferta została odrzucona lub inne postępowanie wygrał inny wykonawca.
Zatrzymanie wadium	Rozważ zatrzymanie wadium tylko w sytuacjach ściśle określonych w ustawie: celowe nieprzedłożenie dokumentów, odmowa podpisania umowy, niewniesienie zabezpieczenia należytego wykonania. W każdym przypadku udokumentuj podstawę prawną i brak dobrej wiary wykonawcy.
Dokumentuj korespondencję	Gromadź dowody potwierdzające spełnienie obowiązków (np. wezwania, protokoły zwrotu wadium), aby w razie kontroli lub odwołania móc wykazać prawidłowe działanie.